Знаєте, дітки, що? Ви ніколи не плачте! А то раз одна дівчинка гуляла в лісі з братиком, посварилась і гірко заплакала. Сльози кап-кап та на землю, та на насіннячко, що там лежало, та такі гіркі сльози! От і виросла з того насіннячка гірка та терпка кисличка.

А як туди насіннячко потрапило — ніхто не знає. Може, вітер заніс, може, пташка принесла, може, та сама дівчинка або її братик їли яблука і викинули насіння.

Я думаю, що так і було: певне, братик їв, а дівчинка заплакала, що їй він не дав.

Як уже там не трапилось, а почала рости в лісовій гущавині кисличка.

Спочатку їй дуже подобалось, і ніхто не знав, що вона гірка. Та й сама вона навіть не догадувалась.

По весні вкривались її гілочки легким свіжим листям — кисличка дихала ним щосили — росла та міцніла. Влітку розросталися вередливі кущі терну, широка папороть, у лісі ставало вогко і темно від густої зелені, і тільки вершечки дерев бачили блакитне небо. Тут, де росла кисличка, було так затишно і глухо, що пташки не боялися мостити свої гнізда і співати пісні.

Раз прилетіла весела пташка, сіла на кисличку і сказала:

— А я бачила такі точнісінько деревця, як ти, такі точнісінько. Тільки на них висять рожеві солодкі яблука. Я клювала. Чому на тобі нема таких яблучок? Я б з охотою і зараз поклювала.

Кисличка засоромилась і сказала:

— Я не знаю.

Навколо росли великі задумливі лини, ясени, клени. Вони прислухалися, що там цвірінчить пташка.

— Так,— сказала пахуча липа,— тобі вже час цвісти — весною вкрийся цвітом, а восени щось виросте, може, й справді якісь яблучка.

— Добре,— усміхнулась кисличка,— у мене теж будуть яблучка, тоді прилітайте, пташки!

І така весела стала вона відтоді. Все б тріпотіла з вітром, розмовляла б з пташками, горнулася б листям до ласкавої липи. Восени листя облетіло, але це було і не боляче, і не страшно. Стало так холодно, що захотілося спати. Вона й дрімала цілу зиму під снігом. Дрімала і мріяла: от вкриється вона цвітом, от достигнуть яблука, і буде вона найкращим деревом у лісі.

Ні, ніхто не зрадів так весні, як тоненька, молоденька кисличка. На ній виросли такі рожево-білі ніжні квіти, що навіть бджоли здивувалися, а старий жук загудів багатозначно: джу-джу-джу. Правда, він, крім того джу-джу-джу, нічого ніколи не гудів, але все ж таки це щось значило.

Кисличка дуже берегла свої квіти, навіть на вітер сердилась:

— Лети собі стороною,— благала вона,— не зривай моїх квітів — тобі це жарти, а мені яблучка.

А коли летіла хмарка вгорі — вона і тій кричала:

— Хмаронько-голубонько! Не падай градом, не побий мене! Ти розлийся теплим дощем та напій мене!

І хмарки розливались теплим дощем, а вітер ласкаво віяв коло неї. І всі дерева, хоч і підсміювалися з кислички, та любили її.

Якось вранці побачили всі на ній маленькі, кругленькі яблучка.

Кисличка стояла горда, весела, привітна.

Прилетіла її знайома пташка.

— А,— каже,— і на тобі вже яблучка! Ну покуштуємо!

Клюнула раз, другий — і повернула дзьобик. Їй не хотілося казати неприємностей, але яблучка були такі кислі, такі гіркі! Вона трошки покрутилася на гілках і полетіла геть.

Кисличка здивувалася, але нічого не сказала. І липа, і ясен, хоч і бачили це,— теж нічого не сказали.

З лук додому летіли золоті оси. Вони дуже любили все солодке. Жодної квітки, жодної ягідки не минали. Звичайно, вони помітили яблучка на кислиці і покуштували їх. Але оси звикли всіх боляче жалити, тому не змовчали, як пташка, а сказали.

— Ну, на таких не затримаєшся!

Хотіла спитати їх кисличка — чому? Та ніяково, соромно було.

Добре, що пішов дощик і ніхто не бачив за його краплинками, що кисличка теж плаче.

А після дощу з кущів повилазили гриби. Кумедні такі, товсті гриби. Тільки-но повилазили, а так дивилися на всіх, ніби вони споконвіку тут, особливо товстий гриб під червоною шапкою з білими крапочками.

Незабаром після дощу прибігли в ліс діти збирати гриби. По всіх закутках нишпорили вони, і кожен з них набрав повен кошик. Тільки того товстого гриба з червоною шапкою і білими крапочками, хоч усі бачили,— ніхто не схотів рвати.

А одна дівчинка набрала грибів більше за всіх і йшла далі та далі, аж поки не забрела в таку дику гущавину, куди піхто з дітей не заглядав, і побачила там кисличку.

— У всіх будуть тільки грибки, а в мене й яблучка! — зраділа вона. Потрусила кисличку і схопила одне яблучко. Та тільки вкусила — зразу скривилась.

— Ой, яке гірке та погане! — сказала дівчинка й кинула яблучко.— Чого це воно таке?

— Через тебе! Через тебе! — застукотів старий дятел, що працював на ясені. Та дівчинка його, звичайно, не зрозуміла, а побігла собі далі.

Кисличка зовсім засумувала і вже не ховала свого суму. Вона голосно зітхала і жалілась на свою долю.

От пташки співають — і всім весело робиться на серці. Он квіти цвітуть і всім очі веселять, а її яблучка хто тільки покуштує — скривиться і одвернеться.

— Пхе! — сказав товстий гриб у червоній шапці з білими крапочками. — Від мене навіть вмирають, але я з того не плачу.

То справді був гриб мухомор, і ніяка мушка, звичайно, до нього не тільки в гості не прилітала, а навіть не віталася з ним, коли летіла мимо.

— Подумаєш, горе! Краще самій усіх їсти,— підтримала його і товста, жирна гусінь. Вона завжди прикидалася доброю бабусею і так тихенько

та лагідненько лізла на дерева, а насправді була ненажерливою шкідницею.

— Навіщо тоді їй рости, коли від неї нікому не солодко? — спокійно сказала лісова миша. Вона однаково не могла покуштувати яблучок, бо вони росли високо, і їй було байдуже до кислички.

— Справді, навіщо тоді мені рости? — прошепотіла кисличка і, простягнувши вгору гілки, почала благати: — Хмари, побийте мене краще градом! Сонце, спали мене! Вітре, зламай мене! Адже не знаю я, навіщо мені рости такою гіркою та поганою, що навіть горобці не летять до мене. Навіть гусінь не їсть мого листя. Невже я навіки лишуся такою?

Так плакала й зітхала бідна кисличка, і дуже стало шкода її і ласкавій липі, і пустуну вітрові, і працьовитому дятлові.

— Треба сказати дідові, що живе в блакитній хатці,— мовив дятел, шукаючи в корі черв'ячків.— Уже не перший рік я працюю в нього, і, на мою думку, він усе може. Тільки я не смію відірватися від роботи: він доручив мені почистити дерева.

— Треба швидше сказати дідові, що живе в блакитній хатці,— заговорила липа,— він уже давно живе тут. Він ще тоді був з довгою бородою, коли я вперше визирнула з землі, а тепер його борода дістає аж до полуничок у траві. Він, звичайно, все знає, але я не можу простягти до нього своїх віт, щоб сказати.

— Він мій приятель,— засміявся вітер.— Я зірву лист з кислички і понесу до нього.

І вітер підхопив зелений лист і полетів з ним так швидко, що враз усі дерева повернули за ним гілки в один бік.

— Ш-ш-ш! Я спішу! Не заважайте! — шумів вітер по дорозі, бо він завжди любив пошуміти і до діла, і без діла.— Я спішу! Я спішу!

Блакитна хатка стояла на краю лісу. Там жив старий-старий дідусь, що доглядав ліс і невеличкий садок коло своєї хатки. Він так добре знав усіх у лісі, що навіть міг з ким завгодно розмовляти. От і зараз сидів на призьбі і розмовляв з бджолами по-бджолиному, з жуками — по-жучиному, з мурашками — по-мурашиному.

Розказували йому, як день провели, казали, що спокійно все в лісі, що всі щасливі.

— Ні, ні, діду! — раптом налетів вітер.— Не все спокійно, не всі щасливі.

І вітер розповів, як виросла в лісі кисличка, як прилетіла пташка і наговорила про якісь там яблучка і як тепер через ті яблучка кисличка плаче. Замислився добрий дідусь. Не любив він, щоб у його лісі хтось плакав.

— Добре,— сказав він,— я щось надумаю.

І вітер швидко полетів заспокоїти кисличку.

Ходив дід по лісі, ходив та думав. Що йому й справді зробити з кисличкою? Питав він усіх пташок, де ростуть солодкі яблучка. Та далеко це було, не дійшов би старий.

Так і літо минуло, і вже поповзла до діда всяка комашня та дрібні тваринки прощатися з ним на зиму.

Пташки, відлітаючи, зупинялися над хатою, щоб на прощання погомоніти з дідом. Цього року він наказував кожній пташці:

— Принеси мені з теплих країв гілочку з солодкої яблуні, подивлюсь, які там яблуні.

І пташки кивали голівками і обіцяли.

Останнім пролетів сивий птах. Йому було вже багато-багато років, і він подумав, що; напевне, це вже востаннє летить він у таку далеку подорож. Він летів, і два внуки — веселі птахи з молодими, міцними крилами — підтримували його.

— А, старий! — закричав йому дід з блакитної хатки.— І ти летиш! Сидів би зі мною на печі — було б тобі і тут тепло.

— Ні,— усміхнувся старий птах,— я чув, що ти наказував малим, та тільки я знаю найкраще в світі чарівне дерево, що росте в сонячній країні. Я сам принесу тобі гілочку з нього.

Відлетіли птахи. Стало холодно. І хоч кисличка тепер мало відрізнялася від інших дерев, бо всі стояли без листя, але навіть черв'яки, проповзаючи повз неї, казали:

— А, це та гірка кислиця!

І вона шепотіла:

— Хоч би мені замерзнути!

І навіть дятел і липа мовчали. Бо що могли вони сказати на цю гірку правду?

Але це почув дідусь, що ходив по лісі, оглядаючи, як влаштувалися всі на зиму. Йому дуже шкода стало кислички.

— Я візьму тебе до себе,— сказав він.— У мене тобі буде тепло і хороше.

Він викопав її з корінням, переніс у свій садок, посадив у пухку землю. Мов маленьку дитинку, укрив її стовбур знизу, щоб не замерзла, і говорив тихо-тихо. Це тільки старі вміють так тихо ворушити губами:

— Спи, кисличко! Хай тобі добре буде!

І кисличка заснула. Коли погано, здавалось їй, краще вже спати і ні про що не думати.

А весною пташки прилетіли.

— Добридень, дідусю! — закричала перша.

— Добридень, мала! — закивав головою дідусь.— А гілочку принесла?

— Ой дідусю, я так поспішала!.. Я забула, не сердься на мене.

— Здрастуй, дідусю! — закричала друга пташка.

— Здрастуй, мала! — закивав головою дідусь.— А гілочку принесла?

— Ой дідусю! Я шукала, шукала такої гілочки, та не знайшла. Не сердься на мене!

— Привіт, дідусю! — закричала третя пташка.

— Привіт, мала! — закивав головою дідусь.— А гілочку принесла?

— Ой дідусю, я несла гілочку, та повіяв чужий вітер на морі і я впустила її. Не сердься на мене!

І так летіло багато пташок, але ніхто не приніс гілочки: та забула, та не знайшла, та загубила. Але вони були такі щасливі, побачивши рідні ліси, що, хоч дідусеві було сумно, він не міг на них сердитися.

Раптом він помітив: два дужі молоді птахи несуть у своїх дзьобах по гілочці. І хоч побачив старий гілочки, та не стало йому весело.

— А де ж ваш дід? Чому не донесли ви його до мене? — спитав він зажурено.

— Він летів уже назад,— сказали птахи,— він сам хотів віддати тобі гілочки, та на морі знялася страшна буря, і він зовсім знесилився. Ми все ж таки донесли його до острова і поклали на високій скелі, де стоїть маяк. Той маяк і нам, перелітним птахам, показує шлях.

— А оце він передав тобі гілочки. Ох, як важко було їх донести! — сказав старший онук.— Я несу тобі гілочку з найсолодшого дерева для кислички, а мій брат — гілочку золотої квітки для твого садка,— він прислав тобі в подарунок.

— Ні,— сказав молодший брат,— ти переплутав. То я несу гілочку з найсолодшого дерева, а ти — з золотої квітки.

— Та що це ти! — заперечив старший.— Хіба не мені він дав першому?

Вони довго сперечались — і ні дід, ні птахи врешті не знали, де ж гілочка найсолодшого дерева і де гілочка золотої квітки.

Дідусь сів на призьбі її зажурився. Загинув його старий товариш. Стільки перетерпіли його молоді внуки — і однаково даремно.

— Чого ти сумуєш, діду? — раптом почув він голос кислички.— Невже ніхто нічого не приніс для мене?

Дід усміхнувся їй. Він вирішив краще обманути кисличку — однаково вона тепер засохне з туги.

— Ні, кисличко, таки принесли гілочки з найсолодшого в світі дерева! — сказав він.

— Ой, дай мені швидше їх,— зашепотіла кисличка.— Хай я почую, які вони чудові, може, хоч на хвилинку стане мені солодко.

Кисличка навіть не зітхнула, і тільки гілля трохи затремтіло, коли дідусь гострим ножем розрізав стовбур кислички і вклав туди дві гілочки.

"Бідна кисличка,— подумав він,— що воно буде?"

Минув рік. До дідуся в садок прибігла дівчинка. Прибігла і зупинилась. Проти хатки щось блищало, сяяло, променилось. Дівчинка скрикнула. На пишному струнку деревці висіли золоті яблучка — безліч золотих яблучок. Над ними літали бджоли, метелик, маленькі веселі пташки.

— Ах, яка яблунька! — прошепотіла дівчинка.— Мабуть, вона народилася, коли всі сміялись.